

• Co jí škodí ?

Téměř jednorázový ústup sítiny tmavé z Čech před zhruba 110 lety je zvláštní. Jedním z možných spekulativních vysvětlení je nějaká výraznější změna klimatu, ale tuto možnost jsme zatím neprověřovali. Likvidace stanovišť Novomlýnskými nádržemi již byla zmíněna a obdobně u Olomouce byly přeměněny velké celky luk na ornou půdu či dokonce seřaďovací vlakové nádraží. Ústup podpořily také změny vodního režimu, u Olomouce například zvýšeným čerpáním pitné vody. Na Dúbravě ji dosud ohrožuje lesní hospodaření s vyhrnováním pasek, i když do určité míry je sítina tmavá schopná si s tímto vlivem poradit.

Přerušení sečení po dobu více let může vést k postupnému mizení sítiny tmavé.

• Co děláme pro její ochranu

Sítina tmavá rozhodně potřebuje pro další přežití v České republice naši výraznou pomoc. Druh je v posledních letech intenzivně studován zejména v Německu, takže lze využít zkušenosti získané v tamních podmírkách okraje areálu. Ochrana druhu je možné rozdělit do několika okruhů.

- Péče o luční lokality spočívá v pravidelném sečení, vyhovuje dvojí seč. Sítina vykvétá zhruba měsíc po první seči, takže je dobré pamatovat na včasnou první seč nejpozději do konce května. Druhá seč by se měla provádět až po dozrání semen ve druhé polovině srpna. Sítině neškodí ani občasné vynechání seče.
- Péče o lesní porosty na Dúbravě je mnohem složitější. Obecně je potřeba zajistit drobná lokální bezlesí okolo mokřinek, aby zde existovala dobře osluněná místa. Základem by mělo být pravidelné setkávání botaniků s lesníky a upřesňování požadavků tohoto druhu pro každou konkrétní plochu.
- Všechny populace druhu jsou sledovány. Pozornost věnujeme hlavně vyjasnění klimatických vlivů na kvetení sítiny a celkovou dynamiku populací. Dosavadní údaje nám však zatím žádná výraznější záZNecnění nedovolují
- Je zvládnuto pěstování druhu ze semen a rostliny z olomoucké populace máme v záložní kultivaci.
- Snažíme se informovat o vzácnosti sítiny tmavé, přičemž tento leták je zatím nejvýraznější počin.

Vydává:

Sagittaria - Sdružení pro ochranu přírody střední Moravy
Lazecká 6, Olomouc 779 00

Text sestavili: Vlastik Rybka a Romana Rybková

Autor fotografií: Romana Rybková

Ilustrace a grafická úprava: Jiří K. Jurečka

Olomouc 2004

Náklad: 2000 ks

Podpořeno z grantu Ministerstva životního prostředí

Sítina tmavá

(*Juncus atratus*)

SAGITTARIA
Sdružení pro ochranu přírody střední Moravy

Sítina tmavá

(*Juncus atratus*)

● Drobné leč zdrobné květy

Sítina tmavá patří mezi statné a vytrvalé sítiny. O délce života však nemáme přesné informace. Může vyrůst až téměř metrová, ale častější je výška mezi 40 až 70 cm. Kvete velmi nepravidelně, některé roky ji v celých populacích téměř nelze najít kvetoucí. Sterilní rostliny je téměř nemožné najít, pokud je najdeme, pomůže nám k správnému určení především výrazné podélné rýhování listů a sivozelená barva. V době květu je dobře poznatelná a pokud máte štěstí, že navštívíte bohatou populaci, máte zajištěn silný estetický zážitek, protože v louce jsou rozesety hnědočerné skvrny květenství z početných drobných lesklých květů. Drobná semena se po opylení větrem tvoří vcelku hojně a jsou ukryta v tobolce.

● Chvála narušování

Tento druh je výrazně vlhkomilný, ovšem je přizpůsoben oblastem s letním přísuškem. Jarní voda jej však obvykle přelévá a na většině stanovišť může dojít k vzestupu vody a přeplavení kdykoliv. Odborně se typ porostů ve kterých roste označuje jako luční vegetace zaplavovaných kontinentálních luk. Sítina tmavá je hodně teplomilná a mimo nejteplejší území nížin ji nenajdeme. Má ráda dostatek světla, jen s mírným přistíněním okolních trav a bylin. Úplně zásadní je však požadavek sítiny tmavé na nezapojené porosty. Ačkoliv je schopná růst i v zapojených lučních společenstvích, daleko více jí vyhovují rozvolnější stanoviště. V loukách je to mnohdy vlivem delšího zaplavení, při kterém odumře travní porost a obnáší se substrát. Velmi pozoruhodný je výskyt druhu v Hodonínské Dúbravě, kde se sítina tmavá pravidelně stěhuje na vlhkostně příznivá místa sníženin na nových pasekách s dostatkem světla a po zapojení lesa opět ustupuje.

● Na východ od ráje

Sítina tmavá má euro-západosibiřský areál, v temperátní až teplejší (submeridionální) zóně. Těžiště jejího rozšíření se nachází v kontinentálních oblastech východní Evropy, odkud zasahuje do střední až západní Evropy. Roztroušeně roste ve Francii, Itálii, Švýcarsku, Německu, České republice, Rakousku a Polsku. Daleko početnější je již na Slovensku a v Maďarsku i Rumunsku.

V České republice měla historicky více lokalit, ze kterých postupně zmizí a dodnes zůstala pouze ve čtyřech oblastech výskytu. Zcela již vyhynula v Čechách, odkud je doložena z Plzeňska, z Českého krasu, od Kladna, z jižního okraje Prahy a z Rožďalovicka. Ve všech případech pocházejí doklady z konce předminulého století. Ve stejném období vymizela také od Znojma. V padesátých letech minulého století vyhynula také na střední Moravě u Tlumačova a později při budování Novo-

mlýnských nádrží zmizela také z tohoto prostoru. Dodnes roste především na jižní Moravě, nejpočetněji na rozsáhlých loukách v oblasti Soutoku řek Moravy a Dyje, především na Lánských loukách.

Více drobných lokalit s početnějšími populacemi má také v Hodonínské Dúbravě. Velmi malá populace roste na Lednicku na menší lesní louce za Pastviskem. Poslední populace zůstala zachována u Olomouce v prostoru dnešní rezervace Plané loučky. Na loukách severovýchodně od Olomouce byl druh v minulosti velmi hojný, jak o tom svědčí dobové poznámky botaniků a také značný počet sebraných herbářových položek, kterých je více než z celého zbytku České republiky dohromady.

